

1. Dr. Henrik Tuma
Viale XLV/maggio 8

Proletarec

Glasiilo Socijalistične zveze v Julijski Benečiji

Izhaja vsako soboto zjutraj.

Posamezna številka stane 20 stotink.

Naročnina stane za celo leto 11 L., pol leta 5.50 L., tri mesece 2.80 L., mesečno 1 L., za inozemstvo 16 L. - Naročnina se mora vnaprej plačati.

Pisma in reklamacije za uredništvo in upravnništvo naj se naslovljajo: „Proletarec“ Poštni predal št. 43 GORICA

Rokopisi se ne vračajo. Pisma brez znamke se ne sprejemajo. — Oglasi se računajo po dogovoru in se morajo vnaprej plačati. —

DRŽAVNI ZBOR

Otvoritev debate o odgovoru na prestolni govor. - Komunist Misiano je prisegel. - Prvi boji med socialisti in fašisti. - Nastop slovenskih in nemških poslancev.

V ponedeljek, dne 20. t. m. ob 3. popoldne se je otvorila seja, da prične debato o odgovoru na prestolni govor.

Predno se preide do debate, izrazi predsednik sožalje po umrlemu prejšnjemu ministru javnih del Tedesco, kateremu se pridruži tudi cela zbornica.

Komunist Misiano poda prisego.

Ker so seji prisotni tudi nekateri poslanci, ki še niso prisegli, med katerimi tudi komunistični poslanec Misiano, odloči predsednik za njih prisego. Da je mogel Misiano podati prisego, je na vsak način moralo priti do kompromisa med komunisti in fašisti. Kakor je že znano, so fašisti izpodili Misiano iz zbornice nasilnim potom in so mu prepovedali vstop. Konečno pa je vendar prišlo do dogovora med komunisti in fašisti, da se pusti Misianu dati prisego. V ta namen so fašisti sklenili, da puste Misianu priti v zbornico k ponedeljkovi seji in da mora takoj po prisegi zapustiti zbornico ter oditi in se ne več vrniti. Prisotnost Misiana v zbornici ne bi smela prekoračiti 4.30 pop. Ko je Misiano vstopil v zbornico, so fašisti šli ven in žnjimi tudi nekateri nacionalisti. Ko je Misiano podal prisego, je še nadalje ostal na svojem mestu. Ob določeni uri se je po vsej zbornici raznesla vest, da bodo fašisti izgnali Misiano iz zbornice nasilnim potom. Bombacci je tekal zdaj ven zdaj notri, konečno je namignil Misianu in ta mu je sledil ven iz zbornice. Pred zbornico ga je čakala gruča njegovih pristašev, ki so mu napravili ovacije, proti katerim pa so nastopili došli fašisti, kjer je prišlo do spopada med enim in drugimi. Ta dogodek je Misiano vporabil, da je skočil v avtomobil ter se odpeljal naravnost na kolodvor in s prvim vlakom odpotoval v Rusijo.

Po tem dogodku se je seja nadaljevala. Prvi govornik je bil posl. Orano in potem nacionalist Federzoni, kateri je kritikoval vlado, da je bila premalo intransigentna napram pogodbi z Jugoslavijo.

Torkova seja.

Kot prvi govornik na torkovi seji je nastopil glavar fašistov Mussolini, ki je udrihal posebno po socialistih in komunistih. Rekel je, da Italija nima še svojih naravnih mej. Obsoja postopanje vlade, češ, da je preveč popu-

stljiva v novih deželah, kjer se žali čut italjanskega naroda. Omenja, da vlada ni naredila vse svoje dolžnosti, kar se tiče Reke, Palesne in Črnegore, za katero zahteva samostojnost.

Nato je nastopil socialist Baraton, kateri je začel takoj udrihati po fašistih. Pravi, da so zadnje volitve pokazale kot neresnično trditve vlade, da je bilo potrebno razpustiti parlament, da se zasliši javno mnenje. Vzlic vsej fašistovski reakciji, je izšla socialistična stranka še bolj močna iz zadnjega volilnega boja. Baraton nadaljuje svoj govor in opisuje nasilstva, povzročena od fašistov proti delavskim institucijam in posameznim sodrugom. Tu pride do ostrih medklicev med socialisti in fašisti. Padati začnejo raznovrstne psovke na naslov enih in drugih. Hrup in krik postaja čim večji, tako, da Baraton ne more nadaljevati svojega govora. V tem trenutku vstanejo socialisti iz svojih sedežev in se vržejo proti fašistom. Padati so začele pestnice in zaušnice, nastal je cel kraval in vsa zbornica je bila pokoncu.

Seja se spet otvori.

Posegli so vmes vlada in razni drugi poslanci, da se končno napravil red in predsednik je spet otvoril sejo.

Baraton je nadaljeval svoj govor. Ne zahteva od vlade, kaj namerava storiti v tem položaju, v katerem se nahaja danes Italija, omenja pa, da bo socialistična stranka storila vse, kar je v njeni moči, da doseže rešitev proletarijata. Burno ploskanje sledi njegovemu govoru.

Govori nemški poslanec Walter.

V imenu nemških poslancev je govoril posl. Walter, ki je vstrajal pri tem, da imajo nemški poslanci pravico, se posluževati svojega jezika. Ne more pozdraviti novih mej Italije, ker je za nje Italija zmagovalka naroda, ki ji ne pritiče. Pravi, da oni ne pričakujejo intervencije od zunaj, marveč upajo na treznost Italijanov samih, da se bodo pripoznale njih pravice. Izjavlja se, da odgovor, da pozdravlja ljudstvo novopriklopljenih dežel s veseljem združitve teh dežel z Italijo, pri zastopnikih južne Tirolske ne more najti odmeva in da ne bodo dali glasu na isti odgovor.

Govor sodruga Baldesi.

Sodrug Baldesi začne svoj odgovor z odgovarjanjem Mussolini-

niju. Govoril je o industrijski krizi in nezmožnosti vlade, iziti iz gospodarske krize, ki je posledica dolgotrajne vojne.

Zaključuje svoj govor s tem, da socialisti ne bodo dali vladi ne sodelovanja, ne glasu.

Govori posl. Wilfan.

Poslanec Wilfan prične svoj govor s tem, da zahteva za vse Slovence, da lahko govore svoj materin jezik. Spominja, da je statut kralja Alberta dovolil poslancem iz Savoje, da so se lahko posluževali francoskega jezika. Pravi, da ne more zatajiti mišljenja, ki ga veže z njim zastopano ljudstvo napram slovenskemu narodu; vsekakor pa dostavlja, da sliši njegovo dolžnost napram italijanski državi in se nadeja, da bo italijanski narod znal čislati aspiracije anektiranega slovenskega ljudstva. Ker govori Wilfan preveč tiho, se poslanec Giunta razburja, nakar mu Wilfan veli, naj pride bolj blizu njega. Na-

daljeva svoj govor — Wilfan pravi — tiste volitve, ki so nas poslale semkaj, so bile grozota... Posl. Giunta in drugi mu kličejo: Leccapiattini. Wilfan, miren in vznešen, nadaljuje: Kadar se bodo delale statistike, upamo, da bodo bolj pravilne kot avstrijske. Govornik ne more več nadaljevati, ker so fašisti zagnali velik hrup, ker niso dobro razumeli Wilfanovih besed in so jih smatrali kot nekako razžaljenje. Ko so se duhovi, nekoliko potihnili, je Wilfan mogel nadaljevati, ampak le s težavo, ker so ga fašisti vsak trenutek napadali in vpili proti njemu.

Konečno je Wilfan končal svoj govor z izjavo, da italijanski državljanji slovenske narodnosti, čeravno nameravajo zahtevati svoje posebne pravice, so tudi pripravljeni pripoznati vse dolžnosti, ki izhajajo od njih pristojnosti italijanski državi, in so pripravljeni sodelovati za skupni civilni, kulturni in socialni razvoj.

Deželni kongres sindakata stavbinskih delavcev.

Preteklo nedeljo dne 19. t. m. se je vršil v Gradiški, v prostorih delavske zbornice izredni kongres sindakata stavbinskih delavcev. Od 45 sekcij je poslalo svoje zastopnike 32; 13 sekcij je bilo odsotnih.

Kongres je otvoril ob 9.30 zjutraj tajnik Kosič, ki je bil na zadnjem kongresu izvoljen kot začasni upravitelj sindakata. Predsednikom je bil izvoljen delegat Medeot, podpredsednikom, Visintin in tajnikom Battig.

Predno se preide na dnevni red, pošlje predsednik pozdrav kongresu III. internacionale, ki se je ravno te dni otvoril v Moskvi. Po izvolitvi komisije za pregledovanje mandatov poda predsednik besedo sodr. Bencic, kateri je poročal o izročitvi sindakata premoženja in o sklepnih računih prejšnjega vodstva izvenrednemu upravitelju Kosiču, da so se najšli v popolnem redu, ter predlaga, da se dá prejšnjemu absolutorij. Kongres je na to z vsemi proti enemu glasu odobril računске sklepe in poslovanje prejšnjega vodstva in tajništva.

Med debato je predsednik priporočal vsem sekcijam, da v bodoče naj bodo bolj točne z mesečnimi obračuni. Sodrug Spizzo

je zahteval nekoliko pojasnil glede socialne oskrbe. Posegli so v debato sodrugi Pellascier, Petajan, Kosič, Budin, Battig in drugi, nakar je sodrug Štolfa, kot tajnik deželne upravne komisije, obširno pojasnil ustavni ustroj zavoda socialne oskrbe in njenega poslovanja. Omenja težave, na katere se je naletelo pri inkasiranju tedenskih prispevkov, ker zavod nima zakonske zasloabe, kakor jo imajo namreč bolniške blagajne. Konečno poroča, da je deželno tajništvo socialne oskrbe že napravilo tozadevne korake pri ministerstvu za socialno oskrbo, da se vpelje tudi v naši deželi zakon za obvezno zavarovanje brezposelnih.

Preide se na to na tretjo točko dnevnega reda: volitev novega deželnega vodstva. Sodrug Mian prečita resolucijo, ki so jo sprejeli krajni odbori tržaških stavbinskih sekcij, in kateri so sestavljeni v ogromni večeni iz komunistov, v kateri se povdarja potreba, da bodi novo deželno vodstvo sestavljeno iz oseb, ki so v resnici sposobne voditi to tako važno organizacijo, ne glede na njih politično prepričanje. Proti tej resoluciji so zagnali komunisti velik hrup. Prvi se je oglašil za be-

sedo poslanec Tuntar, ki je kakor besen, začel napadati vse, kar je socialističnega. Izjavil je, da socialistična stranka ne bo sprejeta v III. internacionalo, da je Splošna strokovna zveza pristopila le navidezno k inicijativi rdečih sindikatov in končno pritrtil, da vsi tisti, ki ne trobijo v njegov rog, so izdajalci delavstva. Ni pa omenil da bodo po vsej Italiji, izvzemši Julijske Benečije, vsi generali komunistične stranke ostali kmalu brez vojakov in da je socialistična stranka postala še bolj močna, kot je bila pred kongresom v Livornu. Pri koncu svojega obrekovalnega govora je zagrozil svojim „ovčicam“, da ne smejo imeti nič skupnega s tistimi sodrugi, ki niso izdali svoje lastne stranke s tem, da se niso pridružili razkolu in razdelitvi proletarijata, marveč da morajo izvoliti čisto komunistično vodstvo. Za njim je govoril sodrug Budni, prejšnji tajnik sindakata, kojemu gre vsa zasluga za njegovo neumorno delo, da se je sindikat povspel do iste stopinje, ki se nahaja danes, kateri je v jasnem govoru povedal, da sugestija, s katero so ovladani danes naši ekstremisti, ne bo pripomogla do vspešnega dela pri sindakatu. Potreba je složnega dela vseh zdravih in sposobnih elementov, ako se hoče ohraniti stavbinskemu delavstvu to, kar si je tekom zadnjih dveh let priborilo. Kot zadnji govornik je bil anarhist Benčič, ki je začel najpoprej zavračati taktiko socialistov. Omenjal je Marksove in Bakuninove nauke, ki so se pa tekom let popolnoma pretvorili. Konečno je začel udrihati po komunistih, češ, da niso nič boljši od socialistov. Da so tudi oni legalitarni in da so se vdeležili volitev le zato, da si pridobe parlamentarno svetinjo. Tuntar mu oporeka, češ, da je bil on proti volitvam, nakar mu Benčič odgovori, da tudi on ni nič boljši od drugih, in da se je tudi on dal izvoliti, da dobi parlamentarno svetinjo. Izjavlja, da so anarhisti proti taki diktaturi, kakoršna vlada danes na Ruskem. To ni proletarska diktatura — pravi Benčič — to je terorizem malega števila oseb, ki hoče ovladati ves proletarijat, dočim mora biti prava proletarska diktatura dostopna delavstvu samemu in v najširšem pomenu. Omenja še, kako je dal Lenin vreči v zapore in usmrtili skoraj vse anarhiste le za to, ker niso odobravalni njegove diktature.

Povdarja tudi, da mora vodstvo biti izvoljeno iz oseb, ki so sposobne in ki imajo voljo delati za blagor in dobrobit stavbinskih delavcev, samo če te osebe pripadajo eni stranki, z načelom razrednega boja.

Ker je bila ura že pozna, prekine predsednik zborovanje do 3. ure popoldne.

Pri popoldanski seji so komunisti nadaljevali svoj kraval in gospod poslanec Tuntar je spet dal duška svoji politični blaznosti. Največji sovražnik delavstva — po govoru naših komunistov, ni več kapitalizem ali buržoazija, ker iste se niti ne dotaknejo več, marveč so še edino-le socialisti, po katerih udrihajo, da je groza in kadar iste premagajo, bo konec... nevarnosti revolucije komunistov!

Kongres, ki se je spremenil v politični shod, se je končno zaključil z izvolitvijo tudi dveh socializmov, katera pa sta izjavila,

POLITIČNA BLAZNOST NAŠIH EKSTREMISTOV.

Takoj po kongresu v Livornu sem podal izvrševalnemu odboru delavske zbornice v Gorici demisijo kot glavni tajnik iste. Povod moje demisije je ta, da se je slovensko delavstvo na Goriškem izreklo v ogromni večini proti taktiki, ki sem jo zastopal na kongresu v Livornu in ki je bila posledica, da je ta večina sledila razkolu stranke. Moja demisija je bila takrat enoglasno odbita, tudi z glasom komunističnega Kosiča. Po izidu volitev za državni zbor na Goriškem je postal moj nadaljni obstanek na tajniškem mestu delavske zbornice v Gorici kar nevzdržljiv; vsled tega sem obnovil na seji preteklega tedna svojo demisijo in prosil izvrševalni odbor, da me takoj nadomesti. To pot se je moja demisija vzela na znanje z vsemi proti dvem glasom. To pa ni bilo po volji gospodu Kosiču, kateri je celo zahteval, da me mora izvrševalni odbor izključiti tudi iz svoje srede in kakor da to ne bi zadostovalo, je še zahteval, da se mi mora dati tudi nezaupnica in blamaža, češ, da jaz napadam komunizem (sic!) in da sem vsled tega izdajalec. Zahteval je še, ako izvrševalni odbor ne sprejme njegovega predloga, naj se skliče zborniški svet, ki me naj prisili odstopiti od izvrševalnega odbora, kateri bi mi naj dal še nezaupnico. Na ta Kosičev predlog sem izjavil, da ne odstopim ne v prvem ne v drugem slučaju njegovega predloga, ker to postopanje proti meni ne odgovarja določbam pravilnika. Tega Kosičeva košata glava, ki ima malo preveč dolge lasi in premalo poznanja zborniških pravil v sebi, ni vedela. Zato pa je bil njegov predlog odklonjen z večino glasov njegovih somišljenikov. Nekaj družega pa me sili, da podam javnosti to mojo izjavo: Komunist Kosič je trdil pri utemeljevanju svojega predloga, da jaz itak nisem nič storil za delavstvo in da delavstva niti ne poznam; osvežim mu spomin samo o tem, kar sem storil takoj in po vojni za delavstvo. Takoj po umiku italijanske vojne sem se vrnil v Gorico, kjer sem vodil dve okrajni bolniški blagajni, isto v Gorici in ono za gradiščanski okraj v Krmini. Obenem sem vodil dva pomožna urada za dru-

da pod temi pogoji ne sprejmeta izvolitve.

Tako igrajo naši ekstremisti z organizacijami ravno v trenutku, ko delavstvo potrebuje največje složnosti in solidarnosti.

Izjava.

Podpisani izjavljam, da sem prosil na kongresu sindakata stavbinskih delavcev, ki se je vršil preteklo nedeljo v Gradiški, za besedo, da raztolmačim v slovenskem jeziku govore poslanca Tuntarja, anarhista Benčiča in socialista Budina, ampak gospod Tuntar, ki je bil izvoljen z večino glasov slovenskih delavcev, mi je zabranil govoriti, češ, da je debata že zaključena. Odrnil sem mu, da naj torej on pojasni, ako je zmožen, na kar je obmolčal na to mojo opazko. Iz tega je jasno razvidno, kje do sega Tuntarjeva diktatura.

Marica Josip.

žine vpoklicanih in za begunce. Potom teh pomožnih uradov sem priskrbel delavskim družinam na sto tisoče kron podpor, kar lahko potrdi mnogo družin iz Gorice, Brd in Krmina. Takoj po premirju in zasedanju teh dežel, sem se lotil dela reorganizacije strokovnih organizacij na Goriškem. Ves svoj prosti čas sem žrtvoval v ta namen in najmanj po trikrat ali štirikrat v tednu sem se vračal domov iz raznih vasí ob poznih urah zvečer. Bil sem prvi na Goriškem, ki sem se predrznil sklicati javne shode v italijanskem in slovenskem jeziku, v kljub temu, da je bilo začetkoma svobodno gibanje zelo omejeno. Gospod Kosič naj povpraša, kdo je vstanovil sekcije stavbinskih delavcev v Gorici, Ločniku, Moši, St. Lovrencu, Krmini, Podgori, Štandrežu, Sovodnjah, Mirnu, Vrtojbi, Renčah, Solkanu in drugod? Naj povpraša gospod Kosič, kdo je vstanovil v Gorici vse tiste organizacije, katere pred vojno niti niso obstojale. Naj vpraša gospod Kosič, kdo je vstanovil v Gorici delavsko zbornico in sklenil prve delovne pogodbe za razne stroke v Gorici; kdo je opravljal ves tisti posel brezplačno, ki ga opravljajo danes z malo razliko štirje plačani tajniki? Gospod Kosič tudi dobro ve, da za ves čas svojega poslovanja kot tajnik delavske zbornice in do meseca oktobra pretekla leta brez vsake pomožne sile nisem dobil in zahteval niti vinarja plače. Gospod Kosič ve dobro, da sem tistih par mesecev, predno je on nastopil mesto tajnika v Gorici in ki sem opravljal vse iste posle, dobival toliko plače, da mi ni zadostovala niti za stroške, ki sem jih imel v tem času za potovanja v en ali drugi kraj na shode, dočim sem pred tem časom moral potrositi večino stroškov iz lastnega žepa.

Navedel sem tu le del svojega delovanja pri delavskem gibanju, ker ako bi hotel navedeti vse, kar sem dobrega in koristnega storil, bi ne zastavala niti ena stran lista, niti cel list. Pripomnjam pa, da me pustijo vsa obrekovanja in vse laži proti moji osebi od strani vseh lažikomunistov popolnoma mirnega, ker sodrugi, kateri mene in mojo požrtvovalnost poznajo, — čeravno so danes moji politični

nasprotniki — znajo oceniti moja dela, ki sem jih storil v korist in dobrobit delavskega razreda. Pripomnjam še, da nisem nikoli in tudi ne bom napadal komunizma kot idejo, ker sem sam prepričan komunist; ne soglašam pa s

Idrijskim sodrugom v prevdarek.

V pretekli številki „Proletarca“ smo na kratko omenili zgodovino delavskega gibanja v Idriji in morebitne posledice, ki bi lahko nastale, ako bi idrijsko delavstvo o pravem času ne odprlo oči.

Tudi v političnem oziru nastopa idrijsko delavstvo zelo lahkomišljeno in se slepo vdaja prvemu, ki pride med njega, samo da mu obljubi zlata nebesa na zemlji. Nekdanja močna politična organizacija socialistične stranke v Idriji je bila na mah pridobljena in je sledila razkolnikom. Postala je komunistična, ker je bilo ime: socialistična, že nekaj zastarelega. Sledila je tistim novodobnim prerokom, ki hočejo kar čez noč preobrat današnje družbe, meneč, da se to izvrši tem lažje, ako se proletarijat razcepi na dvoje in če je treba, tudi na troje. Rekli smo, da se je idrijska socialistična sekcija takoj pretvorila, razun par bolj razumnih in delavnih sodrugov, iz socialistične v komunistično sekcijo. Koliko časa je to trajalo? Zelo malo! Že na predvečer državnoborskih volitev, je idrijska sekcija začela plesati tisti nov ples, ki mu naši ljudje pravijo „kačji ples“ ali „moša“. Izneverila se je disciplini komunistične stranke in izstopila iz iste. Temu je sledilo, da je bil tudi njen duševni vodja, privandranec Godina, izključen iz stranke vsled hudih indisciplinarnih prestopkov.

Kaj sedaj?! No, Godina ima svojo začrtano pot in ve, kako je treba pridobljene ovčice pasti. Njegovo delovanje, pa bodisi še delavskemu gibanju tako škodljivo, ne sme biti omejeno samo na Idrijo. Vedoč, da ena sekcija, v koji državi obstoji komunistična stranka, ne more preko te stranke pristopiti direktno k III. internacionali, kakor je on to storil ob priliki državnoborskih volitev. Treba je bilo izhoda; da pa ga najde, zato Godina ni bil bogve v kaki zadregi. Rečeno, storjeno! Pred nami leži letak, ki je bil na tisoče izvodov porazdeljen med idrijskim delavstvom. Letak nosi naslov: „Mednarodna kmetsko-delavska zveza“ ter je naslovljen: Tovariši kmetje in delavci!

„Idrijska komunistična sekcija, ki je vsled neodobravanja politike centralnega vodstva italijanske komunistične stranke, dne 10. maja t. l. izstopila iz te stranke, sklenila je, dne 11. junija 1921 „enoglasno“ (premislite!), da je potrebno ustanoviti „Mednarodno kmetsko-delavsko zvezo“, čije redni člani smejo biti samo delavci in kmetje, brez razlike jezika ter se je v ta namen preosnovala v „Pripravljalni odbor Mednarodne kmetsko-delavske zveze“, ki se obrača do Vas s sledečim pismom:“

Tu sledi dolga „klobasa“ praznih fraz, ki so namenjene slovenskemu kmetu in delavstvu, s katerimi se ga noče z novimi obljubami osrečiti!

Da je to iznajba Godine, ni nikakega dvoma. Nerazumljivo je

taktiko komunistične stranke, ki jo smatram danes kot neprimerno za delavsko gibanje v Italiji in katero je italijanski proletarijat pri zadnjih političnih volitvah sam popolnoma obsodil.

Alojzij Štolfa.

pa, kako da pride do tega naše idrijsko delavstvo, ki se je že tolikokrat izkazalo zavedno, da gre tako lahkomiselno na limanice ene osebe, katere dejanja so očitno škodljiva delavskemu gibanju in kojih življenje med nami je le zagonetka.

Radovedni smo, kaj pravi komunistični poslanec gospod Tuntar o tem človeku, ki ga je svoj čas tako zagovarjal zato, ker ga je sodrug Tuma javno smatral za „plačenega emisarja“?

Sicer pa bo komunist Kosič še nadalje trdil, da so največji izdajalci delavcev še vedno le socialisti!

Državna višja realka v Idriji.

Število: 362.

Na podlagi odloka generalnega civilnega kom. v Trstu od 16. t. m., št. 3418/1954-1, se pričnejo pismeni zrelostni izpiti na realki in na gimnaziji v Idriji dne 1. julija (namesto 27. t. m.).

Ravnateljstvo kr. državne višje realke in kr. nižje gimnazije v Idriji.

Občinske volitve so blizu.

Kakor poročajo iz Rima se bodo občinske volitve v Julijski Benečiji vršile že tekom tega poletja, takoj po zatvoritvi sedanje parlamentarne seziže.

Socialisti in komunisti.

Ako poslušamo komunističnega boga slovenskega delavstva na Goriškem, Kosič-a, bomo slišali iz njegovih ust vsakih pet minut, da so socialisti pravi izdajalci delavstva. Če bi komunist Kosič dobil za vsak tak izraz po eno liro, potemtakem bi imel sedaj toliko lir, da bi si lahko nakupil vse tiste knjige, katere potrebuje za izobrazbo, da pride do spoznanja, kaj je prav za prav komunizem in kaj je komunistična stranka? Ali pa komunist Kosič to ve in govori le nalašč nasprotno iz zgolj politične strasti in mržnje do socializmov. Mi vprašamo gospoda Kosiča, da nam navede le en slučaj, kjer je „Proletarec“ napadal komunizem? Če „Proletarec“ napada enega ali drugega komunističnega ali komunistično stranko, ni rečeno, da s tem napada komunizem. To smo že večkrat povdarjali in povdarjamo vnovič, tudi danes, da je komunizem za nas sveta ideja in cilj, dočim so politične stranke in med temi tudi komunistična, le sredstvo, ki ima vsaka svojo taktiko, da pride čim preje do komunizma. Morda, da Kosičeva košata glava ne more umeti toliko, zategadelj smo prepričani, da bo vseeno še nadalje trdil, da če „Proletarec“ napada komuniste in njih stranko, da napada tudi komunizem.

Bog jim odpusti, saj ne vedo kaj delajo!

Ena za drugo...

Komunistična sekcija v Civitavecchia je na seji strankinih pristavev enoglasno sklenila, da izstopi iz komunistične stranke ter da se priklopi spet socialistični stranki.

Enak predlog je sprejela socialistična mladina ravnotam ter je glasovala za priklonitev k zvezi socialistične mladine v Italiji.

Na ponovna vprašanja raznih sodrugov iz dežele o pristopu k socialistični stranki poročamo sledeče:

V tistih krajih, kjer znaša število sodrugov najmanj 10, lahko vstanove svojo krajno sekcijo; v onih krajih pa, kjer število strankinih pristavev ne doseže števila 10, lahko dotičniki priglasé svoj pristop k socialistični stranki našemu uredništvu.

Parlamentarne skupine raznih strank.

V smislu poslovalnega reda državne zbornice, mora vsak državnoborski poslanec pristopiti v roku petih dni po prisegi k eni ali drugi parlamentarni skupini, katere se morejo sestaviti najmanj iz 10. članov. Parlamentarne skupine so dosedaj sestavljene tako-le: agrarci 26, komunisti 11, liberalni demokratje 17, nacionalisti 10, socialni demokratje 63 ljudska stranka (kler.) 105, reformisti 25, republikanci 7, Slovenci 4, Nemci 4, socialisti 123, fašisti 35, mešana skupina 9 poslancev. Ker republikanci, Slovenci in Nemci ne dosejajo števila 10, bodo morali pristopiti k mešani skupini, v kateri je vpisan tudi prejšnji ministerski predsednik Nitti.

Politične volitve na Koroškem.

Preteklo nedeljo so se vršile volitve za narodno skupščino in za deželni zbor v tistih okrajih, ki so bili pri zadnjem plebiscitu odcepljeni od Jugoslavje. Pri teh volitvah je izšla socialistična stranka popolnoma zmagovalna ter je dosegla največje število glasov, izmed vseh drugih strank. Dobila je 60.000 glasov, dočim je stranka nemških kmetov dobila 27.000, krščanski socialisti 26.000 in nemški narodnjaki 15.000. Na podlagi tega izida dobe socialisti 4, kršč. soc. 2, nemški kmetje 2 in nemški narodnjaki 1 mandat; za deželni zbor: socialisti 10, kršč. soc. 8, nemški kmetje 8 in nemški narodnjaki 5 mandatov. V deželni zbor sta bila izvoljena tudi 2 Slovenca.

Fašistovski spor z republiko San Marino. Fašisti so poslali italijanski vladi ultimatum, v katerem zahtevajo, naj poskrbi, da ji izroči republika San Marino vse begunce socialiste, ki so se zatekli na njeno ozemlje pred njihovim preganjanjem in grozotami, ker bodo drugače izvršili pohod v republiko v velikem stilu.

DOŠLE KNJIGE.

D. Godina. — Tiskarna Hinko Sax v Idriji. Kako pridejo kmetje in delavci do svobode in blagostanja. Cena 3 lire.

M. A. Landau-Aldanov. — Le due rivoluzioni. — La rivoluzione russa. Založila »Ruska knjigar-na Slovo« v Rimu. Cena L. 2.50.

KOLONSKA POGODBA

Kolonski dogovori

sporazumno med Družbo posestnikov in Društvom delavcev na zemlji, veljavni za

Brda, katera obsegajo občine Biljana, Dolnja Kojško, Kožbana, Medana, Podgora in Števerjan, izjemši one kolonije, ki se sestavljajo izključno iz oranic in travnikov, ter veljavni za brdnata dela občin Bracan, Kopriva, Krmin, Ločnik, Muša in St. Lovrenc pri Muši.

Vvodna izjava.

Namen sledečih kolonskih dogovorov je, da se dvigne poljedelsko proizvodnjo in način življenja delavcev na zemlji, za njih blagor in za blagor celokupnosti.

Splošna določila.

Čl. 1. — Stranke priznavajo medsebojne organizacije.

Čl. 2. — Dogovori nanašajo se na razmerje obeh družeb.

Čl. 3. — Družba posestnikov prizna nameščevalni urad Deželne zveze delavcev na zemlji, na katerega se posestniki morajo obračati radi oddaje kolonij.

Čl. 4. — Dogovori se ne ozirajo na senožeti in gozde, ki niso sestavni del kolonije, za te se sklenejo med gospodarji in koloni posebni dogovori.

Prehodna določila.

Čl. 1. — Stranke sporazumno izjavijo, da se imajo vse odpovedi in izvršilni spisi radi izpraznitve med strankami za preklicane, dotične stroške nosi predlagatelj.

Čl. 2. — Vendar se odpovedi za leto 1920 vzdržijo v slučaju plošno veljavnih za razveljavljenje pogodbe poleg tega:

- kdar je bila odpoved dana radi prodajanja posestva a le, ako se prodaja izvrši do konca poljedelskega leta 1921, treba pa je za to leto dati pravilno novo odpoved;
- kdar morajo sosesestniki razdeliti posestvo;
- kdar zakupodajalec namerava prevzeti kolonijo v lastno vodstvo, ako se to zgodi do konca poljedelskega leta 1921, treba pa je za to leto nove pravilne odpovedi;
- kdar se je kolonija vsled poškodb, vojaških zasedb in razveljavitev zmanjšala tako, da je potrebna nova porazdelitev posestva z zmanjšanim številom kolonij;
- kdar si je zakupojemalec samovoljno prisvojil kolonijo ali pa ga je nanjo postavila tretja oseba ali skrbnik med vojno za odsotnosti in brez lastnikovega privoljenja.

Čl. 3. — Gospodar, kateri je za poljedelsko leto 1919—20 prejel le 50% pridelka na grozdju, ima pravico, da zahteva popolnitev zakupnine, po srednji ceni navedenega poljedelskega leta, ter ima tudi pravico do popolnitve stroškov preko 50% po čl. 8.

Kolon, ki je odšel zakupnino ali dostal dela preko gori navedenih obveznosti, sme od svoje strani zahtevati pobotanje z zakupnino od poljedelskega leta 1920—21 naprej.

Občna določila.

Čl. 1. — V zakup se jemlje in daje po meri in ne po telesu.

Čl. 2. — Glavnica v nepremičninah in premičninah izročiti se mora zakupniku na podlagi popisa nepremičnin in inventarja izročeni — premičnin.

V kolonsko knjžico mora se jasno in točno vpisovati plačila zakupnine ter letne obračune kolonije.

Ugotovitev mora biti izvršena do 31. decembra vsacega leta in podpisana od obeh strank.

Čl. 3. — Za zakupodajalca ima se lastnika, uživalca ali navadnega zakupnika zemljišča danega v kolonijo, za zakupojemalca ali kolona pa celo družino obdelovalcev dotičnega zemljišča, katero predstavlja družinski glavar kot edini in izključni neposredni odgovorni pogodnik in kot splošni pooblaščenec cele družine, kolikor se tiče kolonske uprave in razmerja z zakupodajalcem, njegovimi opravniki in tretjimi osebami.

Zakupodajalec nima pravice nadziranja nad onimi izpremembami, ki se morda dogode v sestavi družine, kedar te izpremembe ne škodijo rednemu obdelovanju zemljišč.

Čl. 4. — Zakupna pogodba traja 8 let, prične 11. nov. 1919 in konča 11. nov. 1927, dočim bo za slučaj prodaje kolonije pogodba trajala le do 11. novembra 1925.

Odpoved pogodbe mora biti dana najdalje do 31. marca vsacega leta. Kedar ni bilo pravilne odpovedi, ima se pogodba molče podaljšana od leta do leta, vendar ostaja gori navedeni odpovedni rok.

Čl. 5. — Zakupodajalec sme v prvem triletju porazdeliti svoje zemljišče drugače nego do sedaj z namenom izboljšati ureditev ali zvišati količino obdelanih tal. Ako bi v tem pogledu med zakupodajalcem in zakupojemalcem nastalo nesporazumljenje, odloči razsodniška komisija.

Čl. 6. — Prodaja zemljišč je dopustna, ako kolonska pogodba ostane v veljavi tudi proti kupcu do določenega roku.

Ko se gospodar, za slučaj prodaje ni zavezoval proti kupcu z določilom, da je obvezan le-ta spoštovati kolonsko pogodbo, sme kolon proti odstopajočemu gospodarju zahtevati odškodnino za višee plodove ter izven tega za posledice odpovedi še nadaljno odškodnino, katero določi paritetična komisija. Za slučaj, da prodaja preseže polovico, ali več kot polovico kolonije, sme kolon zahtevati od svoje strani razveljavljenje pogodbe za konec dotičnega poljedelskega leta po prejšnjem obvestilu zakupodajalca po odpovedi, katero je dati pred 31. marcem dotičnega leta, s pridržkom navedene odškodnine.

Čl. 7. — Za vsa določila, ki niso obsežena v pogodbi, se sklicuje na krajevne navade ter določila obstoječih zakonov.

Čl. 8. — Pridelek na vinu (mošt in tropine) se deli točno na polovico med gospodarjem in kolonom.

Gospodar ima pravico na 25% sadnega pridelka v naravi po ceni na drevesu. Kedar bi gospodar privolil, da se njegov delež namesto v naravi izroči v denarju, je kolon vezan izplačati mu dotični znesek po tekočih letnih cenah v kraju. Pridelek kostanjev, takozvanih „Tej“, grè celoma gospodarju.

Troški za žvepljenje in škropljenje, za napravo, vzdrževanje in popravo potrebnega orodja grèdò na breme gospodarja in kolona za vsakega z eno polovico.

Čl. 9. — Kolon sme popolnoma svobodno razpolagati s svojim deležem pridelkov v soudeležbi ali na svoj račun kupovati delež, ki mu grè na žveplilu in škroplilu.

Čl. 10. — Zakupnina mora se odšteti zakupodajalcu na domu v dveh obrokih, prvi tekom meseca novembra, drugi tekom meseca julija vsacega leta.

Čl. 11. — Kolon izven deleža, določenega za vino in sadje ne plača nikake druge zakupnine. Za slučaj, da bi kolon imel v zakupu v ravnini več nego dve merni njivi orane zemlje, bo plačeval za večji obseg primerno zakupnino.

Tako imenovani „Ronki“ so, kakor do sedaj, prosti vsake zakupnine v denarju.

Za razdejane ronke plačati je primerno zakupnino, dokler ne bodo obnovljeni.

Vsako zakupnino je sporazumno določiti med strankami, za slučaj nesoglasja določi jo pristojna paritetična komisija.

Čl. 12. — Vse odbrote in robote so odpravljene. Kadar bi zakupodajalec zahteval od kolona dela, je ta obvezan izpolniti je, kolikor je to združljivo z deli na koloniji in proti primernemu plačilu.

Čl. 13. — Zavarovanje poslopji in zemljiški davki grèdò na zakupodajalčevo breme.

Čl. 14. — V slučaju hude suše, preplave in nevihte (izjemši točo, kolikor zadene vinograde), kedar je dano znižanje davkov, mora zakupodajalec tudi znižati zakupnino v razmerju znižanja davkov.

Zakupodajalec in zakupojemalec sta dolžna zavarovati vinograde proti toči, zavarovalnine plačata vsak pol.

Čl. 15. — Les od obrezavanja in vsa suhljad drevoja grèdò zakupojemalcu. Drevesa sme se izruti le sporazumno. Veje in korenike grèdò zakupojemalcu, od debel grèdò polovica zakupodajalcu, polovica zakupojemalcu.

Zakupojemalec je opotem obvezan obnoviti nasade s pridržkom pravice na odškodnino in izboljške koncem pogodbe.

Gospodar je dolžan odkazati kolonu od leta do leta zadostno površje pogozdene zemlje, da se more preskrbeti za kole v vinogradu, ter da nadomesti nerabne.

Čl. 16. — Hiše se dajejo v rabo brez najemščine.

Čl. 17. — Ako poslopje preseže potrebe kolonije, se sme zakupodajalec poslužiti onega dela, ki je odveč, ali pa je sme dati v zakup kolonu proti plačilu dotične najemščine.

Zakupojemalec je odgovoren za dobro vzdrževanje oddanih mu prostorov in prituklin. Le majhni popravki in poškodbe in poslabšanja, ki so nastala vsled njegove nemarnosti, grèdò na breme zakupojemalca, dočim vsa druga na breme zakupodajalca do obstoječih navadah.

Čl. 18. — Kolon je obvezan paziti na kolonsko hišo, štalo, in pritukline, zemljišče, nasade, pridelke, ter mora preprečiti vsako novotarijo, služnost ali obremenjenje, ki bi se utegnulo uvesti na škodo lastnine, ter nemudoma naznaniti zakupodajalcu vse polastitve, ki so se izvršile, ali bi se nameravale izvršiti od drugih in sploh vsak slučaj, ki bi utegnil predruščiti stanje lastnine.

Čl. 19. — Kolon je obvezan skrbno in pazno izvrševati vsa poljedelska dela po dobrih pravilih poljedelstva, čistiti potočine, vzdržavati grive, zare i. t. d. Ne sme raznašati raz zemljišče gnoja, ki mora služiti za ohranitev rodovitnosti.

Čl. 20. — Vse stroške za izboljšavanje in za razširitev ali nove naprave poslopji, v katera so privolile obe stranki, mora nositi zakupodajalec. Zakupojemalec pa bo moral odšteti zakupodajalcu obresti od potrošene glavnice za dobo, katero in kakor določi razsodniška komisija.

Vsa nenavadna izboljšanja, katera je zakupojemalec izvršil tekom vodstva zemljišča sporazumno z zakupodajalcem, kakor prekopavanje, namakovalne in osuševalne naprave, nasade vinogradov in ovočnikov (sadnih vrto) mora zakupodajalec poravnati po primerni ceni.

Čl. 21. — Novi nasadi trt in sadnega drevja, ter nove naprave vinogradov se izvrše sporazumno med strankama. Za slučaj nesoglasja, gospodar izvrši vsa prekopalna dela na lastne stroške, ter izroči prekopano zemljo kolonu za nadaljna dela nasadov, katere mora kolon izvršiti na svoje breme.

Čl. 22. — Zakupodajalec, ki je bil odškodovan za vojno škodo ima obveznost, da skrbi za vpostavitve poškodovanih hiš vsled vojnih dogodkov, ali vsled zasedbe in prehoda čet.

Čl. 23. — Vsak spor, ki se nanaša na razmerje med zakupodajalcem in zakupojemalcem razsodi, izključivši poudarnost sodišč, „Okrajna razsodniška komisija“ na sedežu okrajnega sodišča, sestavljena iz petero članov in sicer: dva zastopnika delavcev, dva lastnika zemljišč ter peti, ki bo predsedoval, sporazumno izbran od onih štirih, za slučaj nesporazumljenja pa od voditelja okrajnega sodišča okraja, kjer ima kolon svoje bivališče.

Ko je kolonska komisija poskusila spravo, zaslala stranke in dopustila morebitne dokaze, razsodi po načelih prikladnosti in pravičnosti, ne da bi se držala drugih obličnosti, nego nujno predpisanih v šestem delu IV. odd. c. p. r., ki se nanaša na razsodniško postopanje.

Protí razsodbi te komisije dovoljen je priziv, kterege je vložiti v 14ih dneh po prejetem pismenem razsodilu (lodo) na „Deželno razsodniško komisijo s sedežem v Gorici.“

Deželno razsodniško komisijo sestavljajo: en član ravnateljstva Družbe posestnikov in dva zakupodajalca, ki se izvolita na občem zboru družbe, en zastopnik zveze delavcev na zemlji in dva zakupnika ali kolona, odposlana od občnega zbora društvenikov.

Predsednika imenuje sporazumno vseh šest izvoljenih članov za slučaj nesporazumljenja predsednik okrožnega sodišča v Gorici.

Obveznica, s katero obe stranki priznavati razsodniško komisijo, mora biti vpisana v kolonsko knjžico ter podpisana od obeh strank.

Čl. 24. — Kolonsko pogodbo sme razrušiti vsaka stranka iz važnih razlogov tudi pred potekom pogojne dobe: za važne razloge razveze imajo se posebno:

- kadar ena stranka ne izpolnjuje več prevzetih pogodbenih obveznosti;
- kdar kolonska družina ne razpolaga več z dovoljnimi močmi za obdelovanje zemlja, sme pa v to svrhu najeti potrebne manjkajoče delavske moči;
- kadar radi nujnih preprirov v kolonski družini ni več mogoče nadaljno razumno obdelovanje kolonije;
- kadar ena stranka zakrivi težke razžalitve, grožnje, ali poškodovanje proti družemu pogodniku ali njegovi družini;
- kdar je kolon dal celoma ali deloma kolonijo v pod zakup, da bi se bil prej sporazumel z zakupodajalcem.

**Priporočamo vsem našim čitateljem,
da se poslužujejo edino-le pri tvrd-
kah, ki inserirajo v našem listu!**

Oglase sprejema agencija časopisov

V. Molesini

Gorica - Via Garibaldi - (ex Teatro)

Demonstracija.

Po cestah mesta se premika pohod. Na tisoče mož in žen koraka enakomerno in molče, eden za drugim, s strogimi obrazi, s pohabljenimi udi, z žuljevimi rokami, v slabih, obrabljenih oblekah, — proletarci, delavci...

Korakajo navdušeni za rdečo zastavo, ki jim kaže pot. Vsi imajo en cilj, vseh se je polastila ednaka volja. In to je skupna volja, kolektivna volja mas, ki jih vodi.

Ta volja se glasi: Nočemo biti več sužnji, nočemo iz naših teles, iz naših možganov stiskati več dobička za izkoriščevalce, živeti želimo kot svobodni ljudje, imeti hočemo človekovreden življenjski obstanek. Delati hočemo, da si ublažimo in olepšamo svoje življenje, in potem hočemo lepoto sveta in krasoto človeškega duha uživati.

Ta volja se pravi — **boj**. Tako korakajo možki in ženske, za boj pripravljeni, za rdečo zastavo. Ves promet je vstavljen. Buržoazija uvidi svoj običajen „red“ že prekrižan, ona strmi, trepeče...

Demonstrantje korakajo za svojo rdečo zastavo in njih vrste naraščajo od trenutka do trenutka.

Volja za boj, volja za zmago njih pravic je nevidna vez, ki jih veže; njih bojaželjnost pa postaja vedno večja, vedno bolj vroča, katera jih vspodbuja:

Naprej! V boj in zmago!

Poziv Trocki-ja rdeči armadi.

Moskva, 4. junija. Ljudski komisar za vojsvo L. Trocki izdal je na rdečo armado sledeči poziv:

„Tretjič“ se zbira svetovni kongres komunistične internacionale v Moskvi. Že tretjič sprejema Mo-

skva zastopnike proletarijata celega sveta. Rdeči vojaki! Skozi tri leta in pol ste prvo delavsko republiko obdržali in branili proti navalom in napadom roparjev in izdajalcev vsega sveta. Ob Volgi in na Obu, ob severni Duni in ob Nevi, ob Beresini, ob Dnjestru in v pokrajini Kubana ste se borili in mnogi od Vas so padli pod zastavo Internacionale. Za ceno Vaše krvi ste sovjetsko Rusko, trdnjavo svetovnega proletarijata, branili in v sredini sovjetske Ruske, Moskvo, obvarovali. Vi ste podali zastopnikom delavskega razreda vseh dežel možnost, zbrati se tukaj pod Vašo zaščito, da zamorejo neovirani izdelati nove bojne načrte in najti nove pota za boj proti izkoriščanju skozi kapitalizem. Dne 17. junija privedila bo moskovska garnizija v imenu skupne rdeče armade našim dragim gostom, našim bratom v boju, dostojno slavnost.

Revolucionarni vojaki, poveljniki in komisarji!

Hura, za komunistično Internacionalo.“

Popisani: Ljudski komisar za vojsvo in mornarico:

Leo Trocki.

Iz Internacionale.

Otvoritev kongresa III. internacionale v Moskvi

Moskva 15. junija. (Rosta, Dunaj:) Predsedništvo moskovskega sovjeta je sklenilo proglašiti dan 17. junja, na katerem se otvori kongres III. internacionale, kot praznik. Na rdečem trgu v Moskvi izvršila se bode parada moskovske garnizije.

Izdaja za deželno socijalistično zvezo in odgovarja za uredništvo Alojzij Stofa
Tiska Tip. Giov. Paternolli v Gorici.

PODRUŽNICA
Ljubljanske kreditne banke

V GORICI
Corso Verdi Trgovski „Dom“

Telefon št. 50

Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavica 5 H 5 kron 50 MILIJONOV

CENTRALA: LJUBLJANA

Rezerva S H 5 kron 45 MILIJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Borovlje, Celovec, Celje, Maribor, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

OBREŠTUJE vloge na knjižice po 4%
Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru

IZVRŠUJE vse v bančno stroko spadajoče poste najkulantnejše.
NAKUP IN PRODAJA vsakovrstnega tujega denarja

Uradne ure za občinstvo 8 1/2—12 in od 3—5.
Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Tiskarna in knjigarna
Giov. Paternolli - Gorica

Ustanovljena leta 1812

Corso Verdi št. 38

Trgovina papirja, knjigovoznica in tvornica trgovskih registrov

Brzojavni naslov: PATERNOLLI - Gorica
Medmestni telefon št. 13.

Anton Breščak
VIA CARDUCCI 14. (GOSPODSKA ULICA)

Velika izbira vsakovrstnega pohištva
po najnižjih cenah

Sodrug, pozor!

Elija Čuk - Gorica
Piazza Cavour prej Stolni trg 9, na levo

Drugo sledi!!!

Zadruga pekovskih delavcev v Gorici

Lastna pekarna in prodajalna
Via S. Pietro št. 68

Vsaka proletarska družina se mora posluževati pri zadrugi.

Zadružno vodstvo.

„ADRIJA“ čevlji
„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici
Edino domače podjetje te stroke

Izdeluje in ima v zalogi vedno 98 raznih vrst čevljev vseh velikosti in za vsak stan.

Čevlji našega izdelka so delani lično in trpežno, ter se za izdelavo rabi samo prvovrstno, lično in trajno usnje. Kaka druga primes je izključena.

Varstvena znamka

Pazite na varstveno znamko, ki je vtisnjena na podplatu ali nadplatu

Ako čevlji nimajo znamke, niso naš izdelek

Čevlji našega izdelka se lahko naroče naravnost iz tovarne v Mirnu pri Gorici ali kupijo v naših prodajalnah: v Trstu, Via Rettori, št. 1 blizu magistrata, v Gorici, Corso Verdi 32, v hiši Centralne posojilnice.

Zahtevajte čevlje «ADRIJA» pri vseh trgovcih. Trgovci so dolžni prodajati naše izdelke po od zadruga določeni ceni, pomnoženi za poštino. Na zahtevo kupca morajo trgovci pokazati originalni, tiskan cenik «Čevljarske zadruga».

V krajih, kjer trgovci ne drže čevljev našega izdelka, se iščejo zastopniki v svrhu naročanja za privatne stranke. Zastopniki dobe za svoje delo primerno odškodnino.

Zadruga je izdala nov bogato ilustriran cenik, katerega pošlje na zahtevo brezplačno.

Vsi dopisi in naročila naj se pošljejo na naslov:

„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici